

Hautakankaan tuulivoimapuisto, Pyhäjärvi

1 LIITE 1. LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Pyhäjärven kaupunki on toimittanut kaikki YVA-selostuksesta saamansa palautteet yhteysviranomaiselle YVA-suunnitelmasta annettavan lausunnon valmistelemiseksi.

Tässä julkaistuista lausunnoista on tietosuojasyistä poistettu tarkemmat kiinteistö- ja yhteystiedot sekä lausuntojen johdantotekstit, joissa on referoitu nähtävillä olleen hankkeen tietoja. Verkkopalvelussa julkaistavasta lausunnosta on tietosuojasyistä poistettu yksityishenkilöiden nimet. Lausuntojen ja mielipiteiden alkuperäistä sisältöä on tässä verkkoversiossa paikoin tiivistetty. Alkuperäiset versiot mahdollisine liitekarttoineen on toimitettu hankkeesta vastaavan käyttöön.

Lausunnot

Lausunnot ovat seuraavassa aakkosjärjestyksessä.

Cinia Oy

Cinia Oy:llä ei ole tällä hetkellä radiotaajuuksia käyttäviä tai kaapeleihin perustuvia viestiverkkoja Pyhäjärven kaupungin Hautakankaan tuulivoimapuiston suunnittelualueella, mutta huomioitavaa on, että kyseisen hankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä tai telekaapelointeja. Toteutuessaan tuulivoimapuisto haittaa, ja jopa estää, radiotietä käyttävien viestiyhteyksien rakentamista.

Cinia Oy:llä ei ole muuta lausuttavaa edellä mainittuun tuulivoimapuisto-hankkeeseen

Digita Oy

...

Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutuksien arvioinnissa.

Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntyminen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv lähetyksen näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemuskäytännössä ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja
- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyksille aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetyksiaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-

16.11.2022

vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeätä, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Elenia Oyj

....

Hautakankaan tuulivoimapuiston sähköverkkoliityntä valtakunnan verkkoon on alustavasti suunniteltu toteutettavaksi ilmajohdolla hankealueen länsipuolelle sijoittuvan uuden Haapajärven Pysäysperän sähköaseman kautta. Sähkönsiirtoa suunnitellaan yhdessä lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa ja liityntäjohdon ympäristövaikutusten arviointi toteutetaan erillisessä voimajohdon YVA-menettelyssä.

Elenia Verkko Oyj näkee erittäin hyvänä, että sähkönsiirtoa suunnitellaan yhdessä lähialueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa ja kannustaa viemään yhteistä voimajohtohanketta eteenpäin. Yhteisellä voimajohdolla voidaan välttää useat rinnakkaiset voimajohtokäytävät, joka on kokonaistaloudellisesti sekä ympäristön kannalta järkevintä. Elenia Verkko Oyj haluaa pysyä tietoisena kaavan sekä voimajohtohankkeen etenemisestä. Elenia Verkko Oyj:llä ei ole huomautettavaa Itämaen tuulivoimapuiston osayleiskaavan luonnoksesta eikä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Fingrid Oyj

....

Fingridillä ei ole kommentoivaa nähtävillä olevasta materiaalista.

Pyydämme lähettämään meille tietoa kaavan etenemisestä.

Haapajärven kaupunki

...

16.11.2022

Lausunnossaan Haapajärven kaupunki toteaa seuraavaa:

7. Hankkeen kaavoitus.

Haapajärven kaupungilla ei ole hankealueen yleiskaavaan huomautettavaa

2. Hankkeen sähkönsiirto.

2.L Hankkeen sähkönsiirrossa tulee käyttää ensisijaisesti olemassa olevia siirtolinjoja.

2.2. Mikäli hanke edellyttää Haapajärven alueella uusia siirtolinjoja, tulee niiden toteutus olla ensisijaisesti maakaapeilla toteutettuja.

2.3. Mikäli edellä mainitut vaihtoehdot eivät ole toteutettavissa, voidaan hankkeen yhteydessä perustaa Haapajärven kaupungin alueelle uusi siirtolinja. Ennen uuden siirtolinjan suunnittelua, tulee linjausvaihtoehdoista keskustella kaupungin kanssa.

Uusi siirtolinja tulee mitoittaa ja rakentaa siten, että siinä huomioidaan kaikki Pyhäjärven tuulivoimahankkeet, joiden sähkönsiirto tulee suuntautumaan Pysäysperän sähköasemalle. Lisäksi siirtolinja tulee olla sellainen, että sitä voi käyttää kaikki tuulivoimaoperaattorit, joiden tuottama sähkö johdetaan Pysäysperälle.

3. Liikenne.

Lausuntopyynnön liiteaineistossa on mainittu, että valittavasta voimalatyypistä riippuen yhtä voimalaa kohden on 80 - 110 kuljetusta, joista 12–14 kuljetusta on erikoiskuljetuksia. Tuulivoimaloiden osat sekä pystytyskalusto kuljetetaan rakennuspaikoille todennäköisesti hankealueen lähimmistä satamista eli Kalajoki, Raahe tai Kokkola.

Haapajärven keskustajaman läpi kulkeva valtatie 27 tulee olemaan hankkeen rakentamisen pääreittejä, jolloin liikenneturvallisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Lisäksi suuret ja painavat maantiekuljetukset asettavat omat haasteensa tieverkon kantavuudelle ja pinnoitteille

Mikäli kuljetuksissa joudutaan Haapajärven alueella purkamaan tai siirtämään rakennettuja liikennemerkkejä, liikennejakajia tms. tulee operaattorin huolehtia niiden kuljetuksen aikaisesta toimivuudesta sekä rakentamisen jälkeisestä ennallistamisesta.

4. Luontoarvot

Suunnittelussa ja rakentamisen aikana tulee huomioida luontoarvojen säilymisen toteutuminen ja rakentamisen vähähiilisyys.

5. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava on saanut lainvoiman KHO:n päätöksellä 17.1.2022. Maakunta kaavan tuulivoima-alueen mukaisessa hankkeessa on suunniteltu myös sähkönsiirtoreitit, jotka tulee ottaa huomioon uusien alueiden suunnittelussa.

6. Kaupungin näkemyksen mukaan lausuntopyynnön asiakirjat antavat riittävän selkeän kuvauksen hankkeesta.

16.11.2022

Ilmatieteenlaitos

....

Ilmatieteen laitos on perehtynyt aineistoon ja toteaa lausuntonaan seuraavaa: Kuten osayleiskaavaluonnoksessa on todettu, Hautakankaan tuulivoimapuisto sijaitsee yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta, näin ollen Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa Hautakankaan tuulivoimapuiston yleiskaavan valmisteluaineistoon tai ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Jokilaaksojen Pelastuslaitos

...

Pelastuslaitoksen toimintamahdollisuudet onnettomuustilanteessa tulee varmistaa suunnittelemalla ja rakentamalla tiestö siten, että se mahdollistaa pelastusajoneuvojen operoinnin alueella. Tuulipuiston tulisi olla saavutettavissa vähintään kahdesta suunnasta kaikkina vuodenaikoina. Tämä olisi toivottavaa myös yksittäisten voimaloiden osalta. Näin varmistettaisiin, ettei pääsy esty samanaikaisesti useammalle voimalle ja ettei liikenne pääse tukkeutumaan onnettomuustilanteessa. Tapahtuneissa onnettomuuksissa suuren kokoluokan tuulivoimalasta irtoava jää tai tulipalon/rikkoontumisen vuoksi irtoava osa on voinut lentää jopa 500 metrin päähän aiheuttaen vaaraa ihmisille. Pelastuslaitos suosittelee vähintään Liikenneviraston ohjeistuksen mukaista etäisyyttä liikenneväyliin. Lisäksi voimalat tulisi sijoittaa riittävän etäälle mm. rakennuksista, ulkoilureiteistä ja alueella mahdollisesti olevista kansalaisia kiinnostavista muinaismuisto-, luonto- ym. kohteista ja niille johtavista kulkureiteistä. Pelastuslaitoksella ei ole mahdollisuuksia sammuttaa korkean tuulivoimalan konehuonepaloa, koska soveltuvaa kalustoa ei ole ja sammutustyö on liian suuri riski henkilöstölle. Toiminnanharjoittajan tulisikin varautua omatoimisesti tulipaloihin Pelastuslain (379/2011) 4, 9 ja 14 §:n nojalla. Näin ollen pelastuslaitos esittää, että jo kaavamääräyksillä annettaisiin vaatimus tuulivoimaloiden kohdesuojauksesta. Pelastusviranomaisen pyytää lisäksi huomioimaan rakentamisen aikaisen raskaan liikenteen ja mahdolliset polttoaineiden ym. kemikaalien aiheuttamat riskit sekä metsäpaloaaran. Metsä- tai ruohikkopaloaaran aikana ja olosuhteiden kuivuuden, tuulen tms. takia muutenkin ollessa sellainen, että tulipalon vaara on ilmeinen, tulisi välttää sellaisia rakennus-, maanmuokkaus- tai muita töitä, joissa on kipinöinnin vaara. Pelastuslaitos antaa tarkemmat tuulivoimaloiden riskienhallintaan ja operatiivisiin toimintaedellytyksiin liittyvät lausunnot pyynnöstä rakennuslupavaiheessa.

Kiuruveden kaupunki

...

Läheisten tuulivoimapuistohankkeiden yhteisvaikutuksia tulee arvioida tarkemmin, mikäli hankkeista on seuraavassa vaiheessa saatavilla tarkempia tietoja. Kiuruveden kaupunki pitää hyvänä asiana, että sähkönsiirtoa suunnitellaan yhdessä lähialueen muiden hankkeiden kanssa ja toivoo, että mahdollisimman moni hanke saadaan järjestymään yhteisellä sähkönsiirtoratkaisulla.

Kärsämäen kunta

...

Kunnanhallitus toteaa lausuntonaan, ettei Kärsämäen kunnalla ole huomautettavaa Hautakankaan tuulivoimapuiston yleiskaavan valmisteluaineistoon ja ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Luonnonvarakeskus

...

Pyydettyinä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan. Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslain (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin. Arviointiselostuksen mukaan hankkeella arvioidaan olevan rakentamisen aikana suurpetoihin vain tilapäisiä ja vähäisiä vaikutuksia. Selostuksessa kerrotaan myös, että susireviirejä on muodostunut tuulivoimapuistoalueille rakentamisen jälkeen. Tämänhetkinen hankealue ei sijaitse tunnetulla susireviirillä (Susikanta Suomessa, Heikkinen 2022), mutta se sijaitsee neljän susireviirin (Kiuruveden, Pulkkilan, Haapajärven ja Rytlyn reviidit) keskellä (viittaus selostuksen Kuvaan 15-1. s. 202). Hankealueelta tehdään toistuvasti havaintoja susiparista. Luken susireviirin toteamisella on tiukat kriteerit: Tassu-havaintoja täytyy olla tarpeeksi ja onnistuneita DNA-määryksiä. Reviirirajat arvioidaan pääosin tämän petoyhdysheikkilöiden tuottaman havaintomateriaalin perusteella. Havainnointiaktiivisuus vaihtelee ja pelkääntään niiden perusteella suurpetojen ja esimerkiksi susien reviidien rajojen määritys on vaikeaa. Lisäksi havaintoja kertyy enemmän sieltä missä on enemmän ihmisaktiivisuutta. Siten ei voida vetää suoraa johtopäätöstä selostuksessa mainituista tuulivoima-alueille syntyneistä reviiereistä ja tuulivoiman vaikutuksista susiin. Alueella tehdyt havainnot susiparista ovat tärkeitä ja tulee ottaa huomioon, vaikka alueella ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa reviidistatusta. Susihavaintojen lisäksi hankealueella on tehty ahmasta ja karhusta havaintoja ja vahinkoilmoituksia. Tutkimustuloksia tuulivoiman vaikutuksista sudelle meidän olosuhteissamme ei vielä ole. Suden osalta tulisi lisäksi huomioida, että vaikka se onkin sopeutumiskykyinen laji, se on riippuvainen saaliseläimistään (erityisesti hirvi ja metsäpeura). Siten tuulivoiman vaikutukset suteen eivät ole yksin kiinni suorista vaikutuksista lajiin itseensä, vaan myös vaikutuksista sen saaliseläinten käyttäytymiseen ja lisääntymismenestykseen.

Alueelta havaittiin kaikkia neljää metsäkanalintua (metso, teeri, pyy ja riekko). Koko hankealueen laajuudelta saatiin runsaasti havaintoja metsoista. Lisäksi alueella havaittiin melko runsaasti metsäkanojen lisäksi metsäkanalintupoikueita. Hankealueelta ei havaittu metson soidinpaikkoja, mutta teeren soitimia löytyi kaikilta alueen soilta. Näiden havaintojen perusteella vaikuttaa siltä, että hankealueella on merkitystä metsäkanojen poikueympäristönä. Selostuksessa kuitenkin todetaan, että käytettävissä olevien tietojen perusteella hankealue ei kohdistu metson elinkierron kannalta tärkeille alueille. Selostuksessa ehdotetaan, että metson törmäysten osalta olisi suotavaa kerätä tietoa mahdollisista törmäyksistä (seuranta, metsästysseuran havainnot) ja reagoida sen mukaisesti muuttamalla tarpeen mukaan törmäyksiä

aiheuttavan tornin alaosan väriä tummemmaksi. Luke suosittelee alueella, missä on vahva kanalintukanta, tornien maalaamista tummiksi mahdollisten vaikutusten välttämiseksi etukäteen. Selostuksessa esitetään, että metso voi tottua elinympäristöönsä rakennettuihin tuulivoimaloihin, ja vaikutukset ovat voimakkaimpia tuulivoimapuiston rakentamisen aikana. Kanalintujen osalta mahdollisista vaikutuksista tuodaan esille törmäysriski. Törmäysriskin lisäksi tuulivoimaloiden on kuitenkin osoitettu vaikuttavan myös mm. kanalintujen habitaatin valintaan ja äänen käyttöön soidessa. Tuulivoimalaa ympäröivää aluetta saatetaan välttää tai käyttää vähemmän lisääntymisaikana (soidinajan lisäksi myös poikasten kasvatukseen liittyvä habitaatinvalinta) lajista riippuen n. 500–600 m säteellä ja metson tapauksessa jopa yli 1000 m säteellä (mm. Coppes et al. 2020). Saksassa, Ruotsissa ja Itävallassa tehdyssä tutkimuksessa ei ollut mitään viitteitä siitä, että metsot tottuisivat tuulivoimaan edes 8 vuoden aikana (Coppes et al. 2019). Täten tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle.

Lisäksi kerrotaan, että alueella saattaa olla saukon elinympäristöksi sopivia virtavesiä, mutta alueita ei kuitenkaan ole inventoitu. Saukkojen inventointi tulisi toteuttaa kulkemalla alueen vesistöjen rannat kauttaaltaan läpi. Hankealue on metsäpeuran kesälaidun- että läpikulkualuetta. Selostuksessa todetaan, että useiden hankkeiden yhteisvaikutukset etenkin metsäpeuran kannan vahvistumiselle seudulla arvioidaan kohtalaisiksi tai suuriksi ja tämän hankkeen osalta vähäisiksi tai kohtalaisiksi. Luke muistuttaa, että vaikka metsäpeurasta ei ole vielä suoraa tutkimustietoa olemassa, niin metsäpeuran elinoloja vastaavissa olosuhteissa tehdyissä porotutkimuksissa on tuulivoimalla selvästi negatiivinen vaikutus erityisesti porojen lisääntymisaikana (ks. Skarin ym. 2015, Skarin ym. 2018 ja Skarin ja Alam 2017), jolloin rakennusaikaisen ja operatiivisen vaiheen vaikutus voi ulottua useiden kilometrien päähän. Tuulivoiman vaikutuksista eläinlajistoomme on toistaiseksi vain vähän tietoa. On tärkeää tiedostaa, että vaikutusten mitta saattaa poiketa näistä selostuksessa tehdyistä arviosta, mikäli tuulivoiman vaikutukset ja yhteisvaikutukset lajeille laajassa mittakaavassa osoittautuvat merkittävämmäksi. Hanke on pinta-alaltaan laaja. Hankealueen koon lisäksi, kun huomioidaan muiden lähialueiden tuulivoimahankkeiden mahdolliset yhteisvaikutukset, se voi vaikuttaa metsälajien elinmahdollisuuksiin ja ekologisten käytävien olemassaoloon. Siksi Luke suosittelee vaihtoehtoja, joissa hankealue on merkittävästi pienempi. Lisäksi Luke huomauttaa, että ehdotus seurantaohjelmaksi on suppea. Linnuston lisäksi olisi syytä seurata vaikutuksia myös direktiivilajeille, kuten metsäpeuralle.

Lausunnon tiivistelmä: Hankealueella on havaittu suurpedoista karhua, ahmaa ja susia. Lisäksi hankealue on metsäpeuran kesälaidun- että läpikulkualuetta. Hankkeen vaikutukset metsäpeuralle arvioidaan vähäisiksi tai kohtalaisiksi ja yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa arvioidaan kohtalaisiksi tai suuriksi. Luke huomauttaa, että metsäpeuran elinoloja vastaavissa olosuhteissa tehdyissä porotutkimuksissa on tuulivoimalla selvästi negatiivinen vaikutus erityisesti porojen lisääntymisaikana, jolloin rakennusaikaisen ja operatiivisen vaiheen vaikutus voi ulottua useiden kilometrien päähän. Hankealueella esiintyy metsoja, teeriä, riekkoja ja pyitä ja näiden poikueita.

16.11.2022

Luke suosittelee alueella, missä on vahva kanalintukanta, tornien maalaamista tummiksi mahdollisten vaikutusten välttämiseksi. Ehdotus seurantaohjelmaksi on suppea. Linnuston lisäksi olisi syytä seurata vaikutuksia myös direktiivilajeille, kuten metsäpeuralle. Hankealueen koon ja lähialueiden tuulivoimahankkeiden mahdollisten yhteisvaikutusten myötä, se voi vaikuttaa metsälajien elinmahdollisuuksiin ja ekologisten käytävien olemassaoloon. Siksi Luke suosittelee vaihtoehtoja, joissa hankealue on merkittävästi pienempi.

Metsähallitus

...

Metsähallitus antaa lausunnon ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta hankealueen lähelle sijoittuvien Natura-alueisiin kuuluvien valtion suojelualueiden ja muiden suojeluun varattujen valtion maa- ja vesialueiden haltijana sekä maakotkan lajiasiantuntijaviranomaisena ja seurannasta vastaavana tahona, sekä metsäpeuran suojeluun liittyvässä roolissaan.

Hankealueen lähellä sijaitsevista luonnonsuojelualueista Metsähallituksen hallinnassa ovat Kärämäenjärvien, Sammakkolammen metsän ja Haudannevan luonnonsuojelualueet, jotka kuuluvat myös Natura 2000 -verkostoon, sekä muita valtion suojelutarkoituksiin varattuja alueita Vihtanevalla ja Kärppinevalla. Nämä suojelualueet ovat laajoja, erämaisia suoalueita kaukana asutuskeskittymistä ja valtateistä. Tällaiset alueet ovat eteläisellä Pohjois-Pohjanmaalla nykyisin harvinaisia ja niiden erämaisuus on tärkeä arvo sekä erämaalajiston, että virkistys- ja metsästyskäytön kannalta.

Hankkeen ympäristövaikutuksia on selvitetty ja kuvailtu kattavasti ja huolellisesti. Myös Natura-arvioinnit tehdään läheisille Natura-alueille. YVA-selostuksessa todetaan, että kummankin hankevaihtoehdon vaikutukset olisivat maakotkan kannalta merkittävät ja että yhteisvaikutukset muiden lähialueen hankkeiden kanssa olisivat suuret maakotkan ja mahdollisesti myös metsäpeuran kannalta.

Metsäpeuran huomioiminen arviointisuunnitelmassa on hyvä asia. Hankkeen vaikutuksia on syytä arvioida erityisesti metsäpeuran kesä- eli vasonta-alueisiin. Lisäksi hankkeen ja muiden hankkeiden yhteisvaikutuksia kesä- ja talvialueiden välisiin vaellusyhteyksiin on syytä arvioida. Työssä on syytä käyttää Luonnonvarakeskuksen keräämiä GPS-panta-aineistoja ja maastohavainnointia erityisesti kesä-elokuun väliseltä vasaanhoitajaksolta. Edellä mainittujen lajien esiintyminen läheisillä suojelualueilla ja hankealueella kertoo alueen erämaisuudesta, jonka Metsähallitus toivoo näillä suojelualueillaan säilyvän. Metsähallitus toteaa YVA-selostuksen mukaisesti, ettei kumpikaan kaavaluonnosvaihtoehto ole sellaisenaan toteuttamiskelpoinen. Viranomaisliitteessä esitettyjen lieventämistoimenpiteiden jälkeen VE 2 (enintään 42 voimalaa) voisi olla maakotkan kannalta hyväksyttävä vaihtoehto Haudannevan läheisyydessä. Kärämäenjärvien, ja Sammakkolammen metsän luonnonsuojelualueisiin tulisi kuitenkin jättää enemmän etäisyyttä, jotta niiden erämainen luonne ja lajisto, sekä ekologiset yhteydet voisivat säilyä.

Metsähallitus tarkentaa kantaansa vielä, kun Natura-arvioinneista on saatu lisää tietoa hankkeen vaikutuksista Natura -alueiden suojeluperusteille ja eheydelle.

Pohjois-Pohjanmaan liitto

...

Pohjois-Pohjanmaan liitto on osallistunut hankkeen YVA-menettelyn ennakkoneuvotteluun 7.4.2020 ja seurantaryhmän kokoukseen 17.12.2020 sekä antanut lausunnon hankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja YVA-suunnitelmasta 25.2.2021.

YVA-suunnitelman jälkeen tehdyt muutokset: YVA-suunnitelmasta saadun palautteen sekä YVA-menettelyn yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella YVA-suunnitelmavaiheessa esitetty toteutusvaihtoehto VE1 jätetään kokonaan pois, koska alustavassa vaikutusten arvioinnissa vaihtoehdon vaikutukset läheiselle Natura-alueelle ja päiväpetolinnun pesäpaikalle arvioitiin liian merkittäviksi. Vaihtoehtoa VE2 on muokattu ympäristöselvitysten perusteella. Lisäksi on muodostettu uusi pienempi vaihtoehto VE3, joka noudattelee voimassa olevan maakuntakaavan tv-alueen rajausta. Pohjois-Pohjanmaalla on neljä lainvoimaista maakuntakaavaa: 1.-3. vaihemaakuntakaavat ja Hankikiven ydinvoimamaakuntakaava. Voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti maakuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää tuulivoimarakentamista. Pohjois-Pohjanmaan 1. ja 3. vaihemaakuntakaavassa seudullisesti merkittävän tuulivoima-alueen kooksi on määritelty 10 tai useamman tuulivoimalan kokonaisuus perustuen kaavaprosessien aikaiseen tuulivoimateknologiaan.

Hankkeen suhde voimassa olevaan maakuntakaavaan: Voimassa olevassa tuulivoimarakentamista ohjaavassa Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa Hautakankaan tuulivoimapuiston hankealueen keskiosa on osoitettu seudullisesti merkittävinä tuulivoimaloiden alueena (tv-1 359 Hautakangas). YVA-selostuksen ja kaavaluonnoksen hankevaihtoehto VE3 on maakuntakaavan mukainen tuulivoimaloiden alue. Laajempi hankevaihtoehto VE1 ei kuitenkaan tukeudu 1. vaihemaakuntakaavan tv-alueeseen, sillä voimalat sijoittuvat suurimmalta osin maakuntakaavan tv-1 -alueen ulkopuolelle. Näin ollen laajempaa hankevaihtoehtoa ei voida pitää lainvoimaisen maakuntakaavan mukaisena, sillä poikkeaminen tv-alueeseen on merkittävä. Selvitettäessä mahdollisuuksia laajentaa maakuntakaavassa osoitettua tuulivoima-aluetta, on tärkeää ottaa huomioon ympäristön ominaispiirteet ja arvot, muut alueidenkäytön reunaehdot sekä yhteisvaikutukset muiden mahdollisten hankkeiden kanssa. Tämän vuoksi Pohjois-Pohjanmaan liitto on esittänyt ennakkoneuvottelussa sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma- ja YVA-suunnitelmavaiheen lausunnossa, että hankkeen YVA-menettelyn yhteydessä laaditaan erillinen arviointi maakuntakaavan ohjausvaikutuksen toteutumisesta. Selvityksessä tulisi tarkastella hankkeen ja sen eri vaihtoehtojen suhde maakuntakaavan keskeisiin ratkaisuihin ja tavoitteisiin sekä arvioida vaikutuksia maakuntakaavan toteutumisen kannalta. Vastaavalla tavalla on toimittu muidenkin tuulivoimahankkeiden osalta, mikäli hankealueen sijainti ja laajuus poikkeavat huomattavasti maakuntakaavan

tuulivoimaloiden rajauksesta. Erillistä maakuntakaavan ohjausvaikutusselvitystä ei nähtävillä olevan aineiston perusteella ole vielä laadittu, ja vaikutukset suhteessa maakuntakaavaan on arvioitu YVA-selostuksessa. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan tarkastelu ei ole tässä vaiheessa vielä riittävä pohjustamaan laajemman vaihtoehdon VE2 mukaisen voimalasijoittelun mahdollisuuksia poiketa voimassa olevasta maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueesta. Voimassa oleva Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaava mahdollistaa vaihtoehdon VE3 toteuttamisen.

Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava ja TUULI-hanke: Pohjois-Pohjanmaan liitto on käynnistänyt uuden maakuntakaavaprosessin loppuvuodesta 2021. Yhtenä merkittävänä teemana energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavassa tarkastellaan maakunnan tuulivoiman kokonaisuutta, uusia potentiaalisia tuulivoima-alueita ja sähkönsiirtoa maakunnassa TUULI-hankkeen pohjalta (Kestävä tuulivoimarakentaminen Pohjois-Pohjanmaalla). TUULI-hankkeessa on valmistunut ja maakuntahallitukselle esitelty joulukuussa 2021 useita tuulivoimatuotantoa ja sijoittamista koskevia taustaselvityksiä kuten linnuston päämuuttoreitin päivitysselvitys, viherrakenne- ja ekosysteemipalveluselvitys, susireviiriselvitys ja sähkönsiirtoselvitys. TUULI-hankkeen sijainninhjausmalli on valmistunut ja esitelty maakuntahallituksen kokouksissa 25.4. ja 23.5.2022. Sijainninhjausmallin tulokset ovat vaihemaakuntakaavakartalla ja muissa kaava-asiakirjoissa esitettävän tuulivoimaohjauksen lähtökohtina. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuulemisaineisto käsiteltiin maakuntahallituksen kokouksessa 21.6.2022 ja luonnos on nähtävillä 8.8.-23.9.2022 välisenä aikana. Maakuntakaavan hyväksymiskäsittelyn tavoiteaika on loppuvuodesta 2023. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksessa on osoitettu uusia tuulivoimaloiden alueita (tv-1, tv-2 ja tv-3) sekä päivitetty 1. ja 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettuja tv-alueita. Pohjois-Pohjanmaan TUULI-hankkeessa Hautakankaan alue on tunnistettu tuulivoimapotentiaaliseksi alueeksi. Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksessa Hautakankaan alueelle on osoitettu uusi tuulivoimaloiden alue (tv-1 391 Hautakangas). Tv-1 -merkinnän selite ja suunnittelumääräys ovat samat kuin lainvoimaisessa kolmannessa vaihemaakuntakaavassa. Ensimmäisessä vaihemaakuntakaavassa Hautakankaan suunnittelualueen keskiosaan osoitettu seudullisesti merkittävä tuulivoima-alueen merkintä (tv-1 359) kumoutuisi ja korvautuisi energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan voimaan tulon jälkeen uudella tv-1 -alumerkinnällä. Lisäksi seudullisesti merkittävän tuulivoimaloiden alueen määritelmää on vaihemaakuntakaavaluonnokseen muutettu siten, että seudullisesti merkittävän kokonaisuuden muodostaisi jo seitsemän (7) tai useamman tuulivoimalan kokonaisuus. Tämä perustuu tuulivoimateknologian kehittymiseen eli voimalakohtaisen tehon ja yksittäisen tuulivoimalan mittasuhteiden kasvamiseen. Vaihemaakuntakaavan edetessä ehdotusvaiheeseen maakunnallisen tason selvityksiä laaditaan mm. maisema- ja yhteisvaikutuksista sekä maakotkasta, liikennöitävyys selvitys on jo käynnissä yhdessä Kainuun liiton kanssa. Nykyisen oikeuskäytännön mukaan Hautakankaan laajemman vaihtoehdon mukainen yleiskaava voidaan viedä Pyhäjärven kaupungissa hyväksymiskäsittelyyn sen jälkeen, kun

energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava on hyväksytty ja alue on osoitettu maakuntakaavassa seudullisesti merkittävänä tuulivoimaloiden alueena (tv-1). Maakuntakaavaa tarkempi kuntakaava ei täten joudu odottamaan maakuntakaavan lainvoimaisuutta mahdollisen oikeuskäsittelyn päätteeksi, vaan yleiskaava voidaan hyväksyä, vaikka maakuntakaavan hyväksymispäätöksestä olisi valitettu oikeusasteisiin. Voimassa olevien ja vireillä olevan vaihemaakuntakaavan tilanne on päivitettävä hankkeen YVA- ja kaava-asiakirjoihin.

Maisemavaikutukset: YVA-selostuksen ja kaavaluonnoksen maisemavaikutusten arvioinnin tueksi on laadittu havainnekuvia ja näkymäalueanalyysit. Havainnekuvat ovat selkeät ja talvimaisemaan sovitettuna ne havainnollistavat tuulivoimaloiden näkymisen lehdettömänä vuodenaikana. Tarkemmat näkymäalueanalyysin otteet havainnekuvan sijaintipaikalta tukevat maisemavaikutusten arvioinnin esitystä. Arvioinnin mukaan hankkeen merkittävimmät maisemavaikutukset laajimmassa vaihtoehdossa VE 2 kohdistuvat läheiselle Jokikylän-Ruhkaperän maakunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle ja hieman kauempana etelässä maakunnallisesti arvokkaalle Pyhäjärven kulttuurimaisema-alueelle. Maisemavaikutuksia syntyy myös arvokkaiden maisema-alueiden ulkopuolelle, esimerkiksi avoimille peltoalueille, suoalueille ja järvien selille ja rannoille. Hankkeen toteutumisesta aiheutuu väistämättä vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Vaikutukset on arvioitu asianmukaisesti, ja merkittävien vaikutusten lieventämistoimenpiteitä on esitetty.

Ekologinen yhteys: Hautakankaan hankealueen länsiosan läpi etelä-pohjoissuunnassa kulkee TUULI-hankkeen viherrakente- ja ekosysteempalveluselvityksessä tunnistettu ekologinen yhteys, joka on osoitettu myös energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnoksen tuulivoiman ja sähkönsiirron teemakartalla (selostuksen liite 1). Hautakankaan tuulivoimapuiston kaavaluonnoksessa ekologista yhteyttä kuvaavan merkinnän läheisyyteen on osoitettu useita tuulivoimaloita (numerot 41-45), tuulivoimapuiston sähköasema, vaihtoehtoinen sähkönsiirtolinja ja huoltoteitä. Kaavaehdotusvaiheeseen Pohjois-Pohjanmaan liitto odottaa esitystä siitä, miten ekologinen yhteys luonnon ydinalueiden välillä toteutuu Hautakankaan tuulivoimapuiston jatkosuunnittelussa.

Sähkönsiirto: Sähkönsiirron ratkaisut tuottavat merkittäviä vaikutuksia tuulivoimapuistojen ulkopuolelle. Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää erityisen tärkeänä suunnitella hankkeen sähkönsiirtoa yhteistyössä alueen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa ja näin menetelläänkin Hautakankaan tuulivoimapuiston hankesuunnittelussa. Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan luonnokseen on myös täydennetty yleisiä tuulivoiman suunnittelumääräyksiä sähkönsiirron osalta siten, että ”lähekkäin sijoittuvien tuulivoima-alueiden liittäminen sähköverkkoon on ensisijaisesti keskitettävä samaan tai olemassa olevaan johtokäytävään ja yhteispylväisiin, yhteistyössä muiden energiantuotannon hankealueiden kanssa”. YVA-selostuksen mukaan uuden liityntäjohdon ympäristövaikutusten arviointi toteutetaan erillisessä voimajohdon YVA-menettelyssä yhdessä muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa. Suunniteltava ilmajohto olisi 400 kV tai 400 + 110 kV. Tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa on esitetty ulkoisen sähkönsiirron reittivaihtoehdot Hautakankaan

ja pohjoispuolella sijaitsevan Halmemäen tuulivoimapuistojen hankealueiden välille sekä Hautakankaan tuulivoimapuiston hankealueen ja Haapajärven Pysäysperän sähköaseman välille. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan sähkönsiirron YVA-menettelyn tulokset ja vaikutusten arviointi tulisivat olla hyödynnettävissä Hautakankaan tuulivoimapuiston kaavaehdotusta laadittaessa.

Yhteisvaikutukset: Pohjois-Pohjanmaan liiton arvion mukaan hankkeen yksi todennäköisistä merkittävistä vaikutuksista kohdistuu yhteisvaikutuksiin viereisten Kärsämäen Halmemäen, Pyhännän Pilpankankaan ja Pyhäjärven ja Kärsämäen Riitamaa-Nurmesnevan tuulivoimahankkeiden kanssa. Näiden hankkeiden toteutuessa täysimääräisenä alueelle voisi muodostua yli 140 voimalan kokonaisuus. Yhteisvaikutuksia lisäävät myös muut yli 10 kilometrin etäisyydellä viereillä olevat tuulivoimahankkeet Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savon puolella. Hautakankaan tuulivoimahanke on aikataulullisesti muita hankkeita hieman edellä, joten yhteisvaikutuksia on arvioitu tässä vaiheessa sanallisesti. Hautakankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa esitetty yhteisvaikutusten arviointi on suppeahko. Tämä johtuu pääosin siitä, että lähialueen muista tuulivoimahankkeista ei ole arviointivaiheessa ollut käytettävissä alustavia sijoitussuunnitelmia eikä yhteisiä mallinnuksia ole laadittu. Pohjois-Pohjanmaan liiton arvion mukaan merkittäviä yhteisvaikutuksista lähialueen tuulivoimahankkeista syntyy maisemaan, sähkönsiirtoon, ihmisten elinoloihin, luonnon monimuotoisuuteen ja petolinnustoon, mikäli hankkeet toteutuvat laajimman vaihtoehdon mukaisina. Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että Hautakankaan tuulivoimapuiston kaavaehdotusvaiheeseen huomioidaan muiden lähialueiden tuulivoimahankkeiden päivittyneet vaikutusten arvioinnit sijoitussuunnitelmineen.

Pohjois-Pohjanmaan museo, arkeologia

...

Hankealueella on toteutettu arkeologinen selvitys vuonna 2020 (Pyhäjärvi 2020, Hautakankaan tuulivoimapuiston suunnittelualan arkeologinen inventointi. Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu). Sähkönsiirtoreittejä hankealueella ja alueen ulkopuolella ei ole inventoitu maastossa. Hanketta koskevia selvityksiä tulee täydentää näiltä osin ja siten, miten YVA-selostuksen luvussa 10.8 kerrotaan. Lisäksi lidarissa erottuu Vuorenmaalla (7075715, 451589) ja Vuorenmaanaution eteläpuolella (7075626, 451596) kaksi mahdollista tervahautaa sekä Murronkankaasta etelään, tunnetun muinaisjäänneksen kaakkoispuolella (7074182, 453905) yksi mahdollinen tervahauta. Nämä tulisi sisällyttää selvityksiin. Kiinteät muinaisjäänneksset on merkitty asiaan kuuluvasti kaavakartalle ja kaavamääräys on asianmukainen. Kaavamääräyksessä sanotaan ”kohteen numero viittaa yleiskaavaselostuksen kohdeluetteloon.” Selostuksen kohdeluettelossa ei kuitenkaan ole numerointia.

Kaavaselostuksen Luvussa 8.4 ja YVA-selostuksen luvussa 10 käsitellään vaikutuksia muinaisjäänneksiin. Selostuksessa on parempi käyttää termiä arkeologinen kulttuuriperintö, joka kattaa kiinteiden muinaisjäänneksien lisäksi sellaiset rakenteet ja paikat, joita ei lueta muinaismuistolain tarkoittamiin kiinteisiin muinaisjäänneksiin, kuten

muut kulttuuriperintökohteet ja irtolöytöpaikat. Kaavaselostuksen alaluvun 8.4.2 ja YVA-selostuksen alaluvun 10.4 toisessa kappaleessa kerrotaan virheellisesti, että inventoinnissa ei löytynyt uusia muinaisjäänneksi luokiteltavia kohteita. Tervahaudat ovat kiinteitä muinaisjäänneksiä. Inventoinnissa kartoitettiin yksi tunnettu ja kuusi uutta kiinteää muinaisjäänneistä sekä yksi muu kulttuuriperintökohde. Tämä tulee korjata selostusten teksteihin.

YVA-selostuksen luvussa 10.6 Yhteenveto vaikutuksista ja niiden merkittävydestä on virheellisesti tieto, että hankealueelle sijoittuu kuusi muinaisjäännekohtetta. Muinaisjäännekohteita on seitsemän. Sama virhe toistuu taulukossa 25-1.

Liitteessä 1 Vaikutuskohteen herkkyden/arvon ja muutoksen suuruusluokan määrittämisessä käytetyt kriteerit Taulukossa 3-1. Muinaisjäänneksiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa käytetyt herkkyyskriteerit herkkyyskriteereinä on käytetty Museoviraston suojeltujen kohteiden luokittelun 1.-3. luokkaan. Kyseinen luokittelu ei ole käytössä eikä tällaisen luokittelun avulla pystytä arvioimaan kiinteiden muinaisjäänneiden herkkyttä hankkeiden vaikutuksiin. Kaikki kiinteät muinaisjäännekohteet ovat samalla tavalla muinaismuistolailla rauhoitettuja. Arkeologiset kulttuuriperintökohteet on sen sijaan luokiteltu kiinteiden muinaisjäänneiden lisäksi useampaan luokkaan:

Poistetut kiinteät muinaisjäännekohteet (ei rauhoitettu) ovat kohteita, jotka ovat kokonaan tuhoutuneet tai tutkittu.

Muu kulttuuriperintökohde ei ole muinaismuistolain tarkoittama muinaisjäänne, mutta niiden säilyttäminen on perusteltua historiallisen merkityksen ja kulttuuriperintöarvojen takia.

Mahdollinen muinaisjäänne on pelkän arkistoinventoinnin tai muiden lähteiden perusteella havaittu kohde, joita ole voinut maastossa tarkastuksen tunnistaa tai paikantaa luotettavasti, tai ilmoitettu kohde, jota ei ole ehditty tarkastaa maastossa.

Löytöpaikka on irtaimen muinaisesineen löytöpaikka tai -alue, johon liittyy jonkinlainen paikkatieto. Löydöllä ei ole yhteyttä kiinteään muinaisjäänneeseen tai sitä ei voida osoittaa.

Muu kohde on kohde, josta on ilmoitettu tai se on tarkastettu maastossa, mutta sitä ei voida perustellusti sijoittaa mihinkään edellisistä lajiryhmistä. Luokkaan voi kuulua esimerkiksi kohteet, jotka ajoittuvat viime vuosikymmenille.

YVA-selostuksen luvussa 10.3.1 kerrotaan, että muinaisjäännekohteiden herkkyys/arvo voidaan määrittää luokittelun tai suojelutason mukaan. Tämä antaa virheellisen kuvan muinaisjäännekohteiden suojelusta. Kaikki kiinteät muinaisjäännekohteet ovat samalla tavalla rauhoitettuja. Sen sijaan arkeologisten kulttuuriperintökohteiden kohdalla voidaan kohteiden herkkyttä/arvoa määrittellä kohteen luokittelun tai suojelutason mukaan. Arkeologinen kulttuuriperintö on kattotermi, joka käsittää niin kiinteät muinaisjäännekohteet, muut kulttuuriperintökohteet, löytöpaikat, mahdolliset muinaisjäännekohteet kuin modernimmat muut kohteet.

Muinaisjäännöksiin kohdistuvissa vaikutuksissa tulee huomioida tuulivoimaloiden sijainnin, tiestön, sähköaseman ja maakaapelilinjojen lisäksi mahdolliset maa-aineksen otto- ja mahdolliset maan läjityspaikat sekä väliaikaiset nosto-, varastointi-, pysäköinti- ja työmaaparakkialueet. Kyseiset rakentamistoimenpiteet tulee ottaa huomioon arvioitaessa hankkeen suoria ja epäsuoria vaikutuksia muinaisjäännöksiin. Myös väliaikainen toiminta voi vahingoittaa tai tuhota muinaisjäännöksiä. Vaikutusten arviointia tulee täydentää tältä osin.

Pohjois-Pohjanmaan museo, rakennettu kulttuuriympäristö

...

Hautakankaan tuulivoimapuiston YVA-selostuksessa ja yleiskaavaluonnoksessa on selvitetty kattavasti hankkeen suunnittelu- ja vaikutusalueella sijaitsevat valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön kohteet. Hankkeen vaikutuksia niihin on selvitetty ja arvioitu havainnekuvien ja näkymäalueanalyysin avulla. YVA-selostuksen ja yleiskaavaluonnoksen selostuksen mukaan hankkeen vaikutukset maiseman ja kulttuuriympäristön arvokohteisiin arvioidaan olevan etäisyyksistä ja maiseman peitteisyydestä johtuen vähäisiä tai korkeintaan kohtalaisia.

Vaihtoehdon VE3 heikentävät vaikutukset arvokkaille maisema-alueille ovat voimaloiden pienemmästä määrästä johtuen lievemmat ja näin ollen vaihtoehto VE3 on maisemallisten arvojen kannalta parempi. Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole huomautettavaa Pyhäjärven Hautakankaan tuulivoimapuiston yleiskaavaluonnoksesta ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennetun kulttuuriympäristön osalta.

Suomen Erillisverkot Oy

Viitaten lausuntopyyntöönne 29.7.2022 koskien tuulivoimahanketta Hautakangas Pyhäjärven kunnassa. Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry

Maakuntakaava: SLL Pohjois-Pohjanmaan piiri pitää hyvänä, että tässä vaiheessa hankesuunnittelussa on tuotu mukaan tarkasteluun toteuttamisvaihtoehto (VE3). Se on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen. Vaikka myös hankkeen vaihtoehto VE2 onkin TUULI-selvityksessä todettu tuulivoimalle soveltuvaksi, on syytä säilyttää voimassa olevan maakuntakaavan ohjausvaikutus.

Yhteisvaikutukset: Hankkeen yhteisvaikutukset läheisten tuulivoimahankkeiden kanssa voimistavat sen vaikutuksia alueen luontoarvoihin, ekologiin yhteyksiin ja maisemaan. Esimerkiksi metsäpeuran osalta hankkeiden yhteisvaikutus kohoaa kohtalaiseksi. Yhteisvaikutusten osalta valmisteilla olevassa ilmasto- ja energiamaakuntakaavassa tullaan tekemään vielä tarkastelua, ja näin tiheän tuulivoimarakentamisen

16.11.2022

suunnittelualueella tulisi toimia varovaisuusperiaatteen mukaan ennen kuin yhteisvaikutukset on arvioitu riittävällä tavalla.

Suoluontoarvot: Alueen keskiosissa sijaitseva Leväsuo on arvokas suoluontokohde. Sillä oli ennen luo-merkintä, joka poistui turpeenottohankkeen YVA-menettelyn takia. Se kuitenkin ansaitsisi luo-merkinnän edelleen, ja suo on säästynyt turpeenotolta. Leväsuolla on uhanalaisia suo- ja suoyhdistymätyyppejä sekä uhanalaista kasvilajistoa. Leväsuon luontoarvoihin kohdistuu vähemmän uhkaa vaihtoehdossa VE3, koska siinä suota ei ole kauttaaltaan ympäröity tuulivoimaloilla, kuten vaihtoehdossa VE2.

Hankealueella elävien suurpetojen ja metsäpeuran osalta hankevaihteito VE3 jättää niille enemmän rauhallisia elinympäristöjä ja vähentää hankkeiden yhteisvaikutuksesta tulevaa kuormitusta. Hankkeen pohjoisosa jäisi tässä vaihtoehdossa rakentamatta, mikä helpottaisi ekologisten yhteyksien säilyttämistä ja hankealueen pohjoisosan sekä hankealueen läheisten suojelualueiden luontoarvojen parempaa turvaamista.

Telia Finland Oyj

Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Pyhjärven kaupunki on pyytänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta lausuntoa koskien Hautakankaan tuulivoimapuiston yleiskaavan valmisteluaineistoa.

Todetaan, että Traficomilla ei ole asiasta uutta lausuttavaa, viittaamme aiemmin antamaamme (24.2.2021) lausuntoomme.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne

...

Olemme tutustuneet Hautakankaan tuulivoima osayleiskaavaluonnokseen ja ympäristövaikutusten arviointiselostukseen- Pyhjärven ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomainen huomauttaa seuraavaa:

Mikäli tuulivoimapuistoalueella on tarkoitus läjittää suuria määriä maa-aineksia, tulee näille kohteille hakea ympäristölupa maankaatopaikkana. Samalla on hyvä ottaa huomioon maa-aineslain kannalta luvan varaiset toiminnot ja luvitukseen käytettävä käsittelyaika, joka on Pkky Selänneellä ollut 3 kk – 6 kk. Asian valmistelua on syytä jatkaa siten, että tuulivoimaloiden välittömässä läheisyydessä olevien neljän metsästysmajan sisämelun asumisterveysasetuksen mukaiset toimenpiderajat eivät ylity.

Pohjois-Savon ELY-keskus

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus kiinnittää huomiota hankkeen sijoittumiseen maakunta- ja kuntarajan välittömään läheisyyteen. Tämän vuoksi on erityistä huomiota kiinnitettävä myös Pohjois-Savon maakunnan puolella olevien kuntien huomiointiin. Lähimpänä hankealuetta on Kiuruvesi, jossa asutusta on maakuntarajan välittömässä läheisyydessä. Epäselväksi jää kuinka Kiuruveden puolella asuvat on huomioitu hankkeesta tiedotettaessa. Selostuksessa ei käy ilmi onko esimerkiksi Kiuruvesi-lehdessä tiedotettu hankkeesta. Näkymäanalyysi osoittaa, että erityisesti maisemavaikutukset ulottuvat maakuntarajan yli Kiuruvedelle. Näin ollen Kiuruveden asukkaiden tiedottaminen on erityisen tärkeää. Pohjois-Savon ELY-keskus on osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä ympäristövaikutusten arviointisuunnitelman lausunnossaan nostanut esiin Ylä-Savon SOTE:n liittämisen hankkeen seurantaryhmään. Ylä-Savon SOTE toimii Kiuruveden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena Ylä-Savon SOTE:a ei kuitenkaan ole nimetty seurantaryhmään. Seurantaryhmässä on kuitenkin mukana Kiuruveden kaupunki, joten voidaan katsoa siltä osin Kiuruvesi huomioiduksi hankkeen seurantaryhmässä. Selvityksissä ja mallinuksissa on huomioitu hyvin myös Pohjois-Savon maakunnassa olevat kohteet, eikä maakuntarajaa ole käytetty teennäisenä rajauksena selvityksille ja mallinuksille. Näkymäanalyysissa ja havainnekuvissa on huomioitu maakunta- ja kuntarajan läheisyys ja havainnekuvia on tehty myös Kiuruveden puolelta. Näkymäanalyysin osalta olisi tarpeellista selvittää millä tavalla näkymäanalyysikarttoja tulisi lukea ja tulkita. Samoin karttoihin olisi hyvä merkitä muutamia kiintopisteitä alueen hahmottamisen parantamiseksi. Pohjois-Savossa on useita tuulivoimahankkeita vireillä, joista hankealuetta lähimmät hankkeet on tunnistettu asianmukaisesti eri tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia arvioitaessa.

STUK

Säteilyturvakeskuksella ei ole lausuttavaa 25.7.2022 Pyhäjärven kaupungilta tulleeseen Hautakankaan tuulivoimapuiston yleiskaavan ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksen lausuntopyyntöön, jossa lähin pysyvä asutus on yli 100 m päässä hankealueelta.

Mielipiteet

Mielipide 1

Hei, lausun Hautakankaan tuulivoimapuiston yleiskaavan valvisteluaineistosta ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta seuraavaa:

Todella valitettavaa, että asuinrakennuksen osalta osoitteesta (xxx) ei ole tehty maisemamallinnusta. Ko. paikassa tuulimyllyjen vaikutus maisemaan lienee pahin mahdollinen, mikäli vaihtoehto 2 toteutetaan. 2-5 kilometrin etäisyydelle tulisi näkyviin ainakin noin 20 myllyä ilman minkäänlaista näköestettä asuinrakennukseen ja sen

16.11.2022

pihapiiriin. Myllyt muuttaisivat maiseman radikaalisti ja negatiiviseen suuntaan. Mikäli naapuritila (Koivula) joskus hakkaisi pihapiiristä sen omistuksessa olevan lähimetsän, näkyisi pihamaalleni kaiketi kaikki nyt suunnitteilla olevat myllyt.

Lisäksi tulisi ottaa huomioon, että Akanmäen läheisyydessä puuhataan kuulemani mukaan Kiuruveden pohjoisosiin toista myllyjen rakentamisaluetta, jonka vaikutukset yltänevät myös Akanmäkeen. En tiedä missä vaiheessa tuo hanke on.

Melu- ja välkevaikutukset on arvioitu kohtuullisen pieniksi. Epäillä tosin voi millaisia ne todellisuudessa ovat Akanmäessä, sillä esim. tuulet tulevat pääsääntäisesti myllyje suunnasta ko. asuinpaikkaan ilman maastoesteitä.

Luontoarvioiden osalta muistutan, että niissä ja ainakin niiden tulkinnassa pitää huomioida myös suunnitellun kaava-alueen viereiset alueet. Esim. Sammakkolammen ja Kärsämäenjävien suojelualueet ja myllyjen vaikutus niihin. Kärsämäenjävillä on ollut mm. maakotkan pesä eli ainakin vaihtoehdon 2 pohjoiset alueet kuuluvat sen reviiriin. En tiedä onko kotka vielä hengissä, mutta ainakin potentiaalista reviiriä suunnitellulla alueella on. Susista puhumattakaan.

Edellä esille tuomieni seikkojen vuoksi kannatan suppeampaa vaihtoehdon 3 mukaista toteutusta. Se jättäisi vielä jäljelle suhteellisen erämaista luontoa virkistystä ja eläimiä varten. Vaihtoehto 2:n mukainen rakentaminen pilaa olellisesti omistamani asuinpaikan käyttöarvoa. Vastustan siksi sitä ja vaadin vahingonkorvausta sen aiheuttamista ympäristövaikutuksista, mikäli siihen päädytään. Sen vaikutuksen eivät enää kuulu normaaliin naapurien kestämiseen.

Mielipide 2

Kannanotto Hautakankaan tuulitehdasaluehankkeeseen. On röyhkeää pystyttää meluvälketorneja maakuntien rajoille niin että haitat tulevat naapurimaakunnan puolelle. Kiuruveden puolella Pyhäjärven rajamailla asuvana vaadin Hautakankaan tuulitehdasalueen valmistelun lopettamista välittömästi. Olen ääni- ja valoyliherkkä, ja tästä terveydellisestä syystä johtuen olen tarkasti valinnut kymmenisen vuotta sitten asuinpaikkani sijainnin täältä Kiuruveden syrjäseudulta xxx alueelta. Olin tässä talossa aluksi puolisen vuotta vuokralla, että pystyin toteamaan tämän elinympäristön riittävän hiljaiseksi. Sitten neuvottelin lainan, ja ostin itselleni sopivan kodin tältä riittävän hiljaiselta ja turvalliselta alueelta. En voi missään tilanteessa asua tehdasalueen melussa ja välkkeessä. Mikäli tuulitehdasalueet toteutetaan nykyisen suunnitelman mukaisesti, olen pakotettu muuttamaan pois jo ennen tehdasalueiden rakentamisvaiheen aiheuttamaa melua. Vaadin, että elinympäristöni säilytetään sellaisena kuin se on ollut tähänkin saakka. Vaadin myös huomioimaan tuulitehdasaluesuunnitelmat Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa Kiuruveden rajoilla suhteessa Pohjois-Savon maakuntakaavan tuulitehdasaluesuunnitelmiin. Tänne alueelle on tulossa tehdasalueita niin, että olemme joutumassa niiden keskiöön. (liite) Tulevaisuudessa täällä ei siis olisi hiljaista hetkeä tuuli mistä suunnasta tahansa. Vaadin ottamaan huomioon ääni- ja valoyliherkkyyteni jo tässä suunnitteluvaiheessa, että voin asua tässä minulle sopivassa ja terveystäni ylläpitävässä elinympäristössä.

16.11.2022

Oikeudenmukaisuutta kohti. Tuulitehdasalue rakentamiselle on laitettava rajat. Etäisyydet tuulivoimaloiden ja asuntojen välillä on oltava riittävät. Minimissään viisi kilometriä. Henkilökohtaisella tasolla omalla kohdallani toki vielä pidempi, koska olen äänilyherkkä. Kansalaisia on suojeltava melulta, rumuudelta ja turvattomuudelta sekä pelolta. Kansalaisia ei tule kiusata melulla missään olosuhteissa. Sikäli kun tehdasalueita on pakko rakentaa kärsimykset on korvattava oikeudenmukaisesti. Omaisuudet on korvattava tapauskohtaisesti. Jokaiselle halukkaalle on mahdollistettava muutto pois tehdasalueelta ennenkuin se tulee. Muuttokulut ja muut kulut on korvattava. Henkiset kärsimykset mukaalukien sekä mahdolliset tilanteen aiheuttamat sairaslomat yms. Ja menetettävä omaisuus siis ehdottomasti korvattava oikeudenmukaisesti. Henkilökohtainen tilanteeni aiheesta, Kiuruveden ja Pyhännän sekä Pyhäjärven rajalta, jonne pyrkimässä lähes 20 000 hehtaaria tuulitehdasaluetta ja noin 150 jättituulivoimalaa, suruni ja menetykseni määrää ei voi millään mitalla edes mitata: Kuinka turhaksi voi kokea kaiken. Niinkuin kuuluisa saarnaaja aikoinaan totesi, turhuuksien turhuus. Teet ahkerasti töitä saadaksesi tuloja, maksaaksesi asuntolainaa, pitääksesi oman rakkaan kotisi maaseudun kauneudessa ja rauhassa. No mutta, turhaahan se vuosien aherrus olikin. Yhtäkkiä tulee pörssiyrityt, jotka joidenkin kutsumana ja tuettuina rynnivät metelöivine ja väkkyvine sekä pelottavine ja rumine torneineen kotisi lähiympäristöön. Kotirauhasi on mennyttä, omaisuutesi arvo mitätöityy. Et voi asua enään kotonasi melun tähden, mutta kukaan ei osta taloasi. Täten käyt töissä lyhentääksesi lainaa talosta, jossa et voi enää asua. Maksat lainanlyhennyttä tyhjältä talosta joka jää rapistumaan tuulitehdasalueen kupeeseen, itse muutat jonnekin, mihin minimaalisella vuokralla voit. Maksat kahta asuntoa. Joudut ottamaan toisen työn entisen lisäksi selvittääksesi laskuistasi. Vapaa aikaa ei ole, kotia ei enää ole, on vain sijainti missä joskus nukkua hetki. Pohdit vaihtoehtoja. Niitä ei ole, jos tahtoo laskunsa maksaa ja olla kunniallinen kansalainen. Mietit elämän mielekkyyttä, se on päättynyt. Päätyi jo silloin kun kuulit ensimmäistä kertaa kotisi lähelle pyrkivistä tuulitehdasalueista. Turhuutta kaikki.

Olenko jotenkin poikkeava kun en voi käsittää toimintamallia, jossa täysin tietoisesti riistetään joiltakin kotirauha ja omaisuudenarvo ja jätetään heidät oman onnensa nojaan melun ja ongelmien keskelle kärvistelemään, itse rahat tileille käärien. Rahat jotka kuuluisivat menettäville kulkeutuvat aivan muihin taskuihin. Häpeilemättä työnnetään haitat naapurimaakunnan puolelle. Silmäni eivät kykene näkemään tätä toimintamallia oikeudenmukaisena, vaikka käyttäisin kuinka suurta suurennuslasia. Sikäli kun tällainen toimintamalli on yhteiskunnassamme hyväksyttävää ja jopa kannustettavaa, vaikuttaa siltä, että tässä yhteiskunnassamme ei ole kaikki tällä hetkellä ihan kohdallaan. Tarvitsemme akuutisti oikeudenmukaisia päätöksiä, ratkaisuja ja lakeja, että yhteiskunnassamme lisääntyisi enemmän hyvinvointi, eikä pahoinvointi.

16.11.2022

Mielipide 3

Esitämme, että ... vaihtoehto 2:ssa suunnitellun tuulimyllyn nro 28 paikkaa siirrettäisiin reilut 100 m lounaaseen. Perusteluna siirrolle on se, että ko. paikalla Leväsuon kupeessa kasvaa alueella harvinaisia tervaleppiä ja tämän lisäksi vanhaa, lehtomaista metsää. Olimme suunnitelleet em. aluetta määräaikaiseksi suojelualueeksi mutta valtiolta ovat Keski- ja Pohjois-Suomen alueiden suojelumäärärahat käytetty, joten suunnitelma raukesi. Vaihtoehto 3:ssa tuulimylly nro 5 näyttäisi olevan riittävän kaukana tervaleppä/lehtomaisesta metsiköstä.